

του Σωτήρη Χατζηγάκη

πρώην υπουργού

Twitter: @SotHatzigakis

Facebook: <https://www.facebook.com/SotirisHatzigakis>

Κατά καιρούς η έννοια «αστική κοινωνία» έχει διαστρεβλωθεί μ' αποτέλεσμα να ταυτίζεται με την «πλουτοκρατία», και τους ισχυρούς οικονομικούς παράγοντες, καθώς και με τους προνομιούχους, τους «έχοντες και τους κατέχοντες». Η «αστική κοινωνία», ωστόσο, δεν πρέπει να συγχέεται μ' ένα «τερατογενές» συνονθύλευμα ενός αδιαμόρφωτου κοινωνικά και πολιτισμικά «πλήθους», το οποίο σε κάποια χρονική περίοδο κατόρθωσε να πλουτίσει ξαφνικά και «ν' ανέβει» κοινωνικά -με θεμιτούς ή αθέμιτους τρόπους- και να παρουσιάζεται πλέον ως «αστική κοινωνία». Το ετερόκλητο αυτό, ανθρώπινο «πλήθος» συγκροτήθηκε από μια ανθρώπινη πανσπερμία, η οποία «συγκολλήθηκε» κάτω από την επίδραση ποικίλων εσωτερικών γεγονότων και πολιτικών συγκυριών, ανεξάρτητα από το κοινωνικό και πολιτισμικό της υπόβαθρο. Σ' αυτό τον αντιφατικό – πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά - πίνακα «μονάχα περιθωριακά εμφανίζεται ο πραγματικά «αστός», με την πειθαρχημένη ζωή και τους μακροπρόθεσμους στόχους, με την τυπική κύμανση ανάμεσα σε αίσθημα και καθήκον, πατριωτισμό και κοσμοπολιτισμό, πνευματική καλλιέργεια και υλικό πλούτο», όπως χαρακτηριστικά υποστηρίζει στο βιβλίο του, «Οι αιτίες της παρακμής της σύγχρονης Ελλάδας», ο Παναγιώτης Κονδύλης. Η αστική κοινωνία, λοιπόν, αποτελείται από

πολλές κοινωνικές και οικονομικές διαστρωματώσεις μέσα σ' ένα κράτος και είναι εκείνη η ομάδα που επιδιώκει, συνεχώς, τη διαμόρφωση ενός κόσμου, όπου θα συμβιώνει ο λόγος με το συναίσθημα, η ηθική της εργασίας με το κέρδος του επιχειρηματία, και όπου θ' αναγνωρίζονται οι κανόνες της ελεύθερης αγοράς με την σύγχρονη επιβολή κοινωνικών μέτρων. Μια «αστική κοινωνία» πιστεύει, επίσης, στις παραδόσεις ενός λαού χωρίς υπερβολές. Διαθέτει «εθνική συνείδηση», απορρίπτοντας ακραίες θέσεις περί «εθνικισμού-εθνοκεντρισμού». Δέχεται τη σωστή λειτουργία της πολιτικής, με αρχές και αξίες. Προωθεί κάθε εκσυγχρονιστική γνώση και κάθε σωστή μεταρρύθμιση – έστω και επώδυνη – που θα σέβεται, όμως τον άνθρωπο και την αξιοπρέπειά του. Αν επιγραμματικά θέλαμε να προσδιορίσουμε την «αστική κοινωνία» μέσα από ένα κάδρο περιοριστικό - απ' όπου απορρέουν, εξ αντιδιαστολής οι θετικοί της στόχοι - θα επαναλαμβάναμε τις επτά απαγορεύσεις του Μαχάτμα Γκάντι, που πρέπει να αποφεύγει ο κάθε άνθρωπος και κάθε κοινωνία. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον «κώδικα» του Γκάντι δεν θα πρέπει να υπάρχει «πλούτος χωρίς μόχθο, πολιτική χωρίς αρχές, απόλαυση χωρίς συναίσθημα, γνώση χωρίς χαρακτήρα, εμπόριο χωρίς ήθη, επιστήμη χωρίς ανθρωπιά και λατρεία χωρίς θυσία».

Η «αστική κοινωνία» στη χώρα μας οικοδομήθηκε με «προκαπιταλιστικούς» κανόνες: δεν στηρίχθηκε, δηλαδή, σε σύγχρονες -«νεωτερικές» ή «μετανεωτερικές»- βάσεις, όπως συνέβη σ' όλες τις «αστικές» κοινωνίες των προηγμένων κρατών της Δύσης. Στην πορεία της, μάλιστα, προς την ανάπτυξη «διαπλέχθηκε» με δραστηριότητες και δοσοληψίες, όχι ιδιαίτερα διαφανείς, ενώ υποβάθμισε την αλήθεια και το «πραγματικό», για χάρη του «φαίνεσθαι». Ήταν επόμενο, συνεπώς, να μην οικοδομηθεί μια ποιοτική και σταθερή «αστική κοινωνία», αλλά να κατασκευασθεί –με καλλωπισμούς και κάλπικες φιλοτεχνήσεις– ένα εύθραυστο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό συνονθύλευμα, αποτελούμενο από ποικίλες ομάδες και τάξεις. Η κοινωνική αυτή «φούσκα», στην πρώτη μεγάλη δυσκολία, έσκασε, μιας και οι αντοχές της ήταν μόνον για μικρές εσωτερικές «φουρτούνες»... Μια καλά συγκροτημένη «αστική κοινωνία», ωστόσο, γνωρίζει να διαχειρίζεται μια κρίση – όσο δύσκολη και αν είναι -μέσα από τις κατάλληλες δομές, που έχει η ίδια θεμελιώσει: δηλαδή μέσα από την ορθολογική συσσώρευση και διανομή πόρων και με την εντατική και αποδοτική εργασία των πολιτών της. Συγχρόνως, επιβάλλει, παράλληλα, στους πολίτες ορθολογικές συνταγές και κανόνες, όπως η αποταμίευση, ο περιορισμός των άχρηστων δαπανών, η καταστολή της διαφθοράς, ο σωστός τρόπος λειτουργίας του Δημοσίου, η κατανομή βαρών, βάσει ηθικών και κοινωνικών κανόνων, η καταπολέμηση της βραχυπρόθεσμης ευημερίας κλπ. Παράλληλα, καθοδηγεί τους ανθρώπους να συμπεριφέρονται, ως ενάρετοι πολίτες, και όχι ως «χρήσιμα», για κατανάλωση, «προϊόντα». Αυτό σημαίνει πως ο «αστός» είναι ο πολίτης εκείνος που σέβεται και αξιοποιεί την ψήφο του, που αξιολογεί ιδέες και ανθρώπους, ενώ παράλληλα συμβάλλει ενεργά ο ίδιος στη διαμόρφωση του τρόπου, που επιθυμεί να διακυβερνηθεί. Για τον «αστό», θεωρούνται απορριπτέες οι διάφορες ακραίες πολιτικές θέσεις και στάσεις, αλλά και ο «λαϊκισμός», ο οποίος εξωθεί τους λαούς να αυτοαναγορεύονται ως «το άλας της γης» και ως πιθανά θύματα «σκοτεινών δυνάμεων», που τους επιβουλεύονται, με σκοπό να εκποιήσουν τα «εθνικά τους συμφέροντα». Μια τέτοια «ψυχωτική» αντίληψη διαπερνά, διαχρονικά, όλα τα ελληνικά κόμματα, τα οποία πλειοδοτούν σε «λαϊκίστικες» υποσχέσεις, καθώς και σε εθνικιστικές ρητορείες, κλείνοντας τα μάτια στην σκληρή κι αδήριτη πραγματικότητα: ότι δηλαδή η Ελλάδα είναι μια μικρή χώρα, που δεν καθορίζει εκείνη την «παγκόσμια ατζέντα», αλλά, δυστυχώς, είναι υποχρεωμένη να κινείται με ρεαλισμό και μέσα σ' ένα πλέγμα κανόνων, που επιβάλλει παντού στον πλανήτη το «παγκόσμιο

σύστημα». Αυτήν την ψυχρή και αυτονόητη αλήθεια, μια καλά δομημένη «αστική κοινωνία» θα μπορούσε να την υποστηρίξει με θάρρος και ειλικρίνεια.

Twitter: @SotHatzigakis

Facebook: <https://www.facebook.com/SotirisHatzigakis>